

Дело C-186/24

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

8 март 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Oberster Gerichtshof (Австрия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

22 февруари 2024 година

Жалбоподател в производството по ревизионно обжалване:

Dr. Matthäus Metzler в качеството му на синдик

Ответник в производството по ревизионно обжалване:

Auto1 European Cars B.V.

РЕПУБЛИКА АВСТРИЯ

17 Ob 23/23s

OBERSTER GERICHTSHOF (ВЪРХОВЕН СЪД)

По дело със страни: Dr. Matthäus Metzler, LL.M., ищец в първоинстанционното производство и жалбоподател в производството по ревизионно обжалване (наричан по-нататък „ищецът“), в качеството му на синдик в образуваното спрямо длъжника [...] производство по несъстоятелност, и Auto 1 European Cars B.V., NL-1101BA Амстердам [...], ответник в първоинстанционното производство и ответник в производството по ревизионно обжалване (наричан по-нататък „ответникът“), образувано във връзка със сумата от 62 261,00 евро заедно с лихви и разноски по ревизионната жалба на ищеца срещу определение GZ 1 R 110/23m-20 от 21 септември 2023 г., постановено от Oberlandesgericht Linz (Висш областен съд Линц, Австрия) в качеството му на въззивна съдебна инстанция, с което се отменя решение GZ 4 Cg 70/22i-10 от 12 май 2023 г. на Landesgericht Linz (Областен съд Линц, Австрия), Oberster Gerichtshof [...] (Върховен съд, Австрия) прие следното

О п р е д е л е н и е:

I. На основание член 267ДФЕС поставя на Съда на Европейския съюз следните преюдициални въпроси:

1. Трябва ли член 31, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2015/848 на Европейския парламент и на Съвета от 20 май 2015 година относно производството по несъстоятелност (наричан по-нататък „Регламентът относно несъстоятелността“) да се тълкува в смисъл, че изпълнение в полза на длъжника вместо в полза на синдика по производството по несъстоятелност включва по смисъла на тази разпоредба и изпълнение, произтичащо от правна сделка, сключена от длъжника едва след като е образувано производството по несъстоятелност и правомощията са прехвърлени на синдика?

При утвърдителен отговор на този въпрос:

2. Трябва ли член 31, параграф 1 от [Регламента относно несъстоятелността] да се тълкува в смисъл, че мястото на изпълнение по смисъла на тази разпоредба е мястото, от което третото лице извършва плащането чрез превод от открита там банкова сметка, дори ако седалището на третото лице не се намира на това място, а в друга държава членка, и ако сключването на сделката и изпълнението от страна на длъжника също не са осъществени на това място, а чрез клон на третото лице в друга държава членка, а именно в тази, в която е образувано производството по несъстоятелност?

II. [...] [спиране на производството]

М о т и в и:

По точка I:

A. Факти:

[1] С определение от 25 май 2022 г. по дело 17 S 56/22t Landesgericht Linz образува производство по несъстоятелност спрямо длъжника. Ищецът е назначен за синдик. Решението за откриване на производството по несъстоятелност и за назначаването на синдика са публикувани още на 25 май 2022 г.

[2] Ответникът е учредено съгласно нидерландското право дружество със седалище в Нидерландия. Това дружество е един от водещите търговци на употребявани автомобили в Европа и член на група дружества с дейност в цяла Европа, което има клон в Австрия. На 2 юни 2022 г. — т. е. след откриване на производство по несъстоятелност — длъжникът сключва от свое име в този клон на ответника договор за покупко-продажба, с който продава на ответника лек автомобил за 48 870 евро. След предаването на автомобила в Австрия ответникът превежда

покупната цена от сметка в Германия по посочената от длъжника сметка в Австрия.

Б. Становища на страните и производството до момента:

- [3] Ищецът иска сумата от 48 870 евро да бъде платена в масата на несъстоятелността с мотива, че договорът за покупко-продажба е сключен от длъжника след откриването на производството по несъстоятелност. Към момента на откриване на производството по несъстоятелност автомобилът бил собственост на длъжника. Ответникът превел покупната цена от 48 870 евро по сметка на трето лице (бивша партньорка на длъжника). Междувременно ответникът препродал автомобила на трето лице, поради което ищецът искал плащане на компенсаторно обезщетение в масата на несъстоятелността.
- [4] В съдебното заседание на 16 март 2023 г. ищецът увеличава размера на иска до пазарната стойност на автомобила от 62 261 евро.
- [5] Ответникът оспорва и твърди по същество, че към момента на откриване на производството по несъстоятелност автомобилът не е собственост на длъжника и следователно не е част от масата на несъстоятелността. Ответникът бил регистриран в Нидерландия, а в Австрия имал само клон. Преводът бил извършен от ответника — а не от австрийския клон — в Германия от германска банкова институция. Единствената привръзка с Австрия на спорния договор за покупко-продажба било обстоятелството, че е подписан там и че там е осъществено предаването на автомобила. Ищецът нямал право да предяви този иск, тъй като наличието на международен елемент обуславяло приложимостта на член 31 от Регламента относно несъстоятелността. Срещу ответника можел да бъде предявен иск само ако той е знаел за откриването на производството по несъстоятелност, което не било така.
- [6] С обжалваното съдебно решение първоинстанционният съд уважава иска в първоначалния му размер. Той отхвърля (с междувременно влязло в сила решение) искането за още 13 391,00 евро заедно с лихви и разноси (с които е увеличен искът). Първоинстанционният съд стига до заключението, че настоящият случай не попада в приложното поле на член 31 от Регламента относно несъстоятелността. Поради това ответникът не може да се ползва от предвидената в тази разпоредба защита на добросъвестността.
- [7] Въззивният съд уважава подадената до него от ответника въззивна жалба, отменя решението на първоинстанционния съд и му връща делото, за да се произнесе отново след извършване на допълнителни процесуални действия. От правна гледна точка въззивният съд счита,

че поради прилагането с предимство на правото на Съюза член 31 от Регламента относно несъстоятелността заменя не само член 3, параграф 2 от IO, но и член 3, параграф 1 от IO. Плащането в полза на несъстоятелния длъжник е проверено в Германия и наредено от германска сметка. Поради тази причина е приложим член 31 от Регламента относно несъстоятелността. Не е установено дали ответникът е знаел за откриването на производството по несъстоятелност, поради което все още не е възможна окончателна преценка.

[8] С ревизионната си жалба до Oberster Gerichtshof ищецът иска да се потвърди решението на първоинстанционния съд; при условията на евентуалност се подава искане за отмяна. От една страна, член 31 от Регламента относно несъстоятелността не бил приложим, тъй като разпоредбата уреждала само погасителния ефект от изпълнението и предполагала наличието на валиден договор, който в случая съгласно член 3, параграф 1 от IO липсвал. От друга страна, разпоредбата защитавала само очакването на страната по договора да се запази първоначалната правна компетентност, без обаче да обхваща случаите, в които (както е в настоящия) тази страна сключва договора с длъжника едва след откриването на производство по несъстоятелност. Освен това ответникът осъществил разглежданото изпълнение в Австрия, поради което липсвал международен елемент по смисъла на член 31 от Регламента относно несъстоятелността.

[9] В своя отговор на ревизионната жалба ответникът иска тя да бъде отхвърлена като недопустима или, при условията на евентуалност, като неоснователна.

В. Относими разпоредби:

Член 7 от Регламента относно несъстоятелността гласи:

„1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимото право към производството по несъстоятелност и последиците от него е правото на държавата членка, на чиято територия е образувано производството („държава на образуване на производството“).

2. Правото на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. То определя по-специално следното:

[...]

в) съответните правомощия на длъжника и на синдика;

[...]

м) правила относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните актове, които са във вреда на кредиторите на несъстоятелността. [...]“.

Член 31 от Регламента относно несъстоятелността гласи:

„1. Когато лице изпълни задължение в полза на длъжника в дадена държава членка, спрямо когото в друга държава членка е образувано производство по несъстоятелност, вместо в полза на синдика по това производство, това лице се освобождава от отговорност, ако не е знаело за образуването на производството.

2. Когато дадено лице изпълни такова задължение преди публикуването по член 28, до доказване на противното се презюмира, че това лице не е знаело за образуването на производството по несъстоятелност. Когато задължението е изпълнено след публикуването, до доказване на противното се презюмира, че лицето, което е изпълнило такова задължение, е знаело за образуването на производството“.

В съображение 81 се посочва:

„В някои случаи част от заинтересованите лица може да не знаят за образуването на производството по несъстоятелност и добросъвестно да действат по начин, който противоречи на новите обстоятелства. С цел да бъдат защитени лица, които поради незнание за образуването на производство в друга държава членка са извършили плащане към длъжника, вместо към синдика в другата държава членка, следва да се предвиди такова плащане да има действие на погасяване на задължението“.

Член 2 от австрийския Insolvencyordnung (Закон за несъстоятелността, наричан по-нататък „Ю“) гласи:

„(1) Правните последици от образуването на производство по несъстоятелност настъпват в първия час на деня, следващ деня на публикуване на решението за образуване на производство по несъстоятелност.

(2) С образуването на производството длъжникът се лишава от правомощието свободно да се разпорежда с всички активи, предмет на принудително изпълнение, които към този момент му принадлежат или които той придобива по време на производството по несъстоятелност (масата на несъстоятелността)“.

Член 3 от Ю гласи:

„(1) Правни действия на длъжника след откриването на производството по несъстоятелност, които са свързани с масата на несъстоятелността, са недействителни по отношение на кредиторите на несъстоятелността.

Платеното от трето лице трябва да му бъде възстановено до размера, с който масата на несъстоятелността би се обогатила.

(2) *Плащане на задължение в полза на длъжника след откриването на производството по несъстоятелност не освобождава задължената страна от задължението ѝ, освен ако платеното е влязло в масата на несъстоятелността или ако към момента на изпълнението задължената страна не е знаела за образуването на производството по несъстоятелност и ако незнанието ѝ не се дължи на неполагане на дължимата грижа (не е следвало да знае)“.*

Г. Мотиви за преюдициалното запитване:

[10] 1.1. Съгласно разпоредбите на член 7, параграф 2, букви в) и м) от Регламента относно несъстоятелността, които уреждат приложимото право, към съответните правомощия на длъжника и синдика, както и към правилата относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните актове, които са във вреда на кредиторите на несъстоятелността, се прилага правото на държавата на образуване на производството. Следователно последиците от правните действия и обхватът на наложените на длъжника ограничения да се разпорежда, както и допустимостта на добросъвестно придобиване от страна на длъжника се определят в съответствие с *lex fori concursus*, при което обаче трябва да се спазва по-специално и член 31 от Регламента относно несъстоятелността (*Trenker в Koller/Lovrek/Spitzer* IO² (2022 г.) Art 7 EuInsVO, т. 16; *Maderbacher в Konecny*, *Insolvenzgesetz* Art 7 EuInsVO 2015 (дата: 1 септември 2018 г., rdb.at), т. 38; *Knof в Uhlenbruck*, *InsO*¹⁶ (2023 г.) Art 7 EuInsVO, т. 49 и 102; *Duursma-Kepplinger в Duursma-Kepplinger/Duursma/Chalupsky*, *EuInsVO* (2002 г.), Art 4, т. 15).

[11] 2.1. Съгласно австрийското право образуването на производство по несъстоятелност лишава длъжника от правомощието свободно да се разпорежда с всички активи, предмет на принудително изпълнение, които към този момент му принадлежат или които той придобива по време на производството по несъстоятелност (масата на несъстоятелността) (член 2, параграф 2 от IO). Съгласно член 3, параграф 1 от IO правните действия на длъжника след откриването на производството по несъстоятелност, които са свързани с масата на несъстоятелността, са недействителни по отношение на кредиторите на несъстоятелността.

[12] 2.2. С образуването на производство по несъстоятелност за длъжника настъпва двойно ограничение на правомощието му да се разпорежда, а именно действително — с поемането на управлението от синдика, и правно — веднага с образуването на производството по несъстоятелност, което се проявява в относителната недействителност

на правните действия на длъжника. Образоването на производство по несъстоятелност не води до общо ограничаване на дееспособността на длъжника. Напротив, той си запазва способността да поема задължения. Въпреки това правните действия на длъжника, които са свързани с масата на несъстоятелността, са недействителни по отношение на кредиторите на несъстоятелността (RS0063784, 17 Ob 6/21p). Това означава, че длъжникът следователно може да поема договорни задължения дори след образуването на производството по несъстоятелност, но произтичащи от тях вземания не могат да бъдат предявявани към масата на несъстоятелността, докато производството по несъстоятелност не бъде прекратено (*Kodek v Koller/Lovrek/Spitzer* IO² § 3 IO, т. 6).

- [13] 2.3. Ако правно действие на длъжника, което е недействително по смисъла на член 3, параграф 1 от IO, доведе до загуба на вещь масата на несъстоятелността, тази вещь може да се изиска нейното възстановяване (17 Ob 12/21w). Ако купувачът вече не е в състояние да върне придобитата от длъжника вещь, защото купувачът например я е препродал и вече не я притежава, преценката доколко е възможно срещу него да се предяви иск за обезщетение или неоснователно обогатяване следва да се направи съгласно гражданското право (Schubert в Konecny, Insolvenzgesetze § 3 KO, т. 21).
- [14] 2.4. Член 3, параграф 1 от IO, който се отнася до недействителността на свързаните с масата на несъстоятелността правни действия на длъжника, не предвижда — за разлика от член 3, параграф 2 от IO — ограничаване на този принцип в полза на добросъвестно трето лице, което придобива вещь от длъжника, без обаче да знае не по своя вина за образуването на производството по несъстоятелност.
- [15] 2.5. Член 3, параграф 2 от IO предвижда, че с плащането към длъжника третото лице длъжник не се освобождава от своето задължение. Това е израз на принципа в член 3, параграф 1 от IO, тъй като приемането на плащане също представлява правно действие по смисъла на този член. Тъй като длъжникът е лишен от правомощието да се разпорежда с масата на несъстоятелността, не е и овластен да приема изпълнение, което произтича от вземания, включени в масата на несъстоятелността. Изключение е налице, ако платеното е влязло в масата на несъстоятелността или ако третото лице длъжник не по своя вина не е знаело за образуването на производството по несъстоятелност.
- [16] 3.1. За разлика от това целта на член 31, параграф 1 от Регламента относно несъстоятелността е да защити добросъвестността на трето лице, което, без да знае, че спрямо длъжника е образувано производство по несъстоятелност в държава членка, различна от тази на образуване на производството, изпълни задължение в негова полза вместо в полза на синдика. Изпълнение от този вид се обявява за

погасяващо задължението (*Klauser/Weber* в *Konecny*, *Insolvenzgesetze Art 31 EuInsVO 2015* (дата: 1 септември 2018 г., rdb.at), т. 1; *Scholz-Berger* в *Koller/Lovrek/Spitzer² Art 31 EuInsVO*, т. 1, *Müller* в *Mankowski/Müller/J.Schmidt EuInsVO 2015 Art 31 EuInsVO*, т. 2).

- [17] 3.2. Така например се приема, че член 31 от Регламента относно несъстоятелността предполага третото лице длъжник да е длъжно да изпълни в полза на синдика по производството по несъстоятелност задължение, което изисква наличието на вземането на длъжника. Такива следователно биха били само вземания, включени в масата на несъстоятелността (вж. *Klauser/Weber*, пак там, т. 7, *Scholz-Berger*, пак там, т. 4, *Müller*, пак там, т. 10). Това би означавало, че член 31, параграф 1 от Регламента относно несъстоятелността е неприложим към изпълнение в полза на длъжника, което произтича от сключена от него относително недействителна правна сделка след образуването на производството по несъстоятелност, тъй като това не са вземания, включени в масата на несъстоятелността, и като такива не подлежат на изпълнение в полза на синдика.
- [18] Би могло обаче да се приеме и че не е възможно единствено от текста на член 31, параграф 1 от Регламента относно несъстоятелността, в който по принцип става дума само за изпълнение в полза на длъжника, да се заключи, че разпоредбата не се отнася и до изпълнение, което третото лице длъжник осъществява, без да знае за образуваното производство по несъстоятелност, и следователно въз основа на недействителна правна сделка.
- [19] Решението на Съда по дело C-251/12 относно предходната разпоредба на член 24, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност не е релевантно и поради това не внася допълнителна яснота. Това решение не се основава на изпълнение от страна на третото лице в полза на длъжника, а на плащане в полза на един от кредиторите, осъществено по нареждане на длъжника след образуване на производството по несъстоятелност.
- [20] 3.3. Ако следователно член 31, параграф 1 от Регламента относно несъстоятелността се тълкува в смисъл, че изпълнение от този вид също попада в приложното поле на тази разпоредба, би възникнал въпросът за мястото на изпълнението. За място на изпълнение се счита мястото, където третото лице длъжник действително е осъществило изпълнението. При това, за да се приеме, че държава членка е мястото на изпълнение, е достатъчно там да е разпореден паричен превод (*Klauser/Weber*, пак там, т. 12; *Scholz-Berger*, пак там, т. 7; *Müller*, пак там, т. 8).

[21] Ответникът има клон в Австрия. Този клон следва да се разбира като икономически независима стопанска единица, която се намира на отделено от седалището място и има самостоятелна организационна функция. Клонът не притежава юридическа правосубектност; носител на правата и задълженията е чуждестранното дружество (6 Об 40/19d).

[22] Спорно е дали мястото на паричния превод се счита за място на изпълнение и когато установеното в държава членка трето лице длъжник и без друго има в държавата членка, в която е образувано производството по несъстоятелност, клон по смисъла на изложеното по-горе, и ако това лице чрез този клон е извършило сключването на правната сделка и само е наредило превода на паричната сума от сметка в друга държава членка, с която няма особено близки отношения.

[23] III. [...] [национално процесуално право]

OBERSTER GERICHTSHOF (ВЪРХОВЕН СЪД)

Виена, 22 февруари 2024 г.

[...]

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ